

de landgoederen. Op een losse, grote kaart van het behandelde gebied staat in groen aangegeven waar de 50 onderzochte landgoederen te vinden zijn. "Landgoederen van Zuid-Kennemerland" is o.a. verkrijgbaar bij de NCM, St. Antoniebreestraat 69 in Amsterdam (tel. 020-27 77 06) en bij de Culturele Raad Noord-Holland, zelf gevestigd op een voormalige buitenplaats, nl. Beeckestein, Rijksweg 136, Velsen-zuid. De prijs bedraagt f 29,50.

OOST-GELDERLAND — boerderijbouw

Afgelopen jaar verscheen er van de hand van L.A. van Prooije bij de Stichting Historisch Boerderij-onderzoek (SHBO) in Arnhem een publikatie, getiteld "De vakleu en et vak — Boerderijbouw in Oost-Gelderland vanaf de eeuwwisseling tot ca. 1940. Vaktermen en werkwijze".

In het boek wordt verhaald hoe traditionele boerderijen — d.w.z. driebeukige boerderijen met binnenin een ankerbalkconstructie — in de eerste decenia van onze eeuw gebouwd werden. De gegevens werden ontleend aan vraaggesprekken met een groot aantal

oude timmerlieden, die destijds aan de bouw van boerderijen in het behandelde gebied hebben meegewerkt en met een kleiner aantal metselaars. Het initiatief tot een dergelijke uitgave werd in 1977 al genomen door G. Odink, directeur van Odink Bouwmaatschappij, die ook daarna bij de uitwerking betrokken bleef.

In het eerste hoofdstuk wordt o.a. verteld over de voorbereiding die de timmerman voor de bouw moest treffen. Over het uitzoeken van het hout (vaak geheel of gedeeltelijk van het eigen terrein van de boer afkomstig), het kappen en zagen daarna en over het vervaardigen van deuren en kozijnen. Ook kan men daar lezen welke gereedschappen voor het werk nodig waren en hoe zij in Oost-Gelderland genoemd werden.

Hoofdstuk 2 gaat over de voorbereidingen van de metselaar. Hij moest b.v., voor de bouw begon, zorgen dat er stenen, dakpannen en kalk besteld werden. Tevens kan men er lezen, hoe

Houtzagers aan het werk. Tekening uit het boek "De vakleu en et vak", waarin verteld wordt over de boerderijbouw in Oost-Gelderland

het grondwerk werd verricht — vaak door de opdrachtgever (bouwheer, principaal) zelf.

Was het grondwerk verricht, dan kon begonnen worden met het metselwerk van de funderingen, waarop later de muren en de gebintstijlen kwamen te staan. Hoofdstuk 3 handelt erover. In hoofdstuk 4 kan men allerlei lezen over hoe de gebinten (zwarte stijlen, verbonden door z.g. ankerbalken) vervaardigd werden en in het volgende hoofdstuk staat hoe het "richten" — het opzetten van de vooraf gemaakte gebinten op hun definitieve plaats — in zijn werk ging. Bij dat zware werk waren niet alleen de timmerlieden en metselaars, maar ook de burens betrokken. Stond alles op zijn plaats, dan werd er een borrel — of iets anders — geschonken.

Na het oprichten van het gebintwerk werden eerst de kozijnen voor ramen en deuren door de timmerman gesteld en daarna metselden de metselaars de muren. Hoe dat ging, staat in hoofdstuk 6.

In hoofdstuk 7 kan men lezen over de verschillende typen kapconstructies die in Oost-Gelderland werden toegepast; daarna, in hoofdstuk 8, over het leggen van de dakpannen.

In hoofdstuk 9, over de afwerking, wordt o.a. verteld over deuren en luiken en over het maken van een lemen vloer in de deel.

Tot besluit is er een hoofdstuk, gewijd aan het maken van strodokken, bosjes stro die dienden om de openingen die tussen de dakpannen bleven te dichten.

"De Vakleu en et vak" is geïllustreerd met vele speciaal voor deze uitgave vervaardigde tekeningen van de toen 77-jarige oud-aannemer A.J. Hemels, die een goede aanvulling op de tekst vormen.

De prijs van het boek bedraagt f 25,—. Wie het toegezonden wil krijgen, kan dat doen door f 29,25 (prijs boek + portokosten) over te schrijven op giro-nummer 3132500 ten name van Publicatiefonds SHBO, Schelmseweg 89, 6816 SJ Arnhem.

